

РЕЦЕНЗІЯ

професора, доктора педагогічних наук,
професора кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»

СІКОРСЬКОГО ПЕТРА ІВАНОВИЧА

про дисертаційне дослідження

ГРОДЗЬ НАТАЛІ МИКОЛАЇВНИ

на тему: **«Професійна підготовка майбутніх учителів інформатики у
закладах вищої освіти Польщі та України в умовах пандемії COVID-19»**,
представлене на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
011 Освітні, педагогічні науки

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки. Проблема професійної підготовки майбутніх учителів не втрачає своєї актуальності, що пов'язано із прагненням підтримки конкурентоспроможності такого роду фахівця на ринку освітніх послуг. Останні роки привнесли багато невизначеності в процес професійної підготовки майбутніх учителів. Однією з перших виявилася пандемія COVID-19, яка кардинально змінила освітній процес у всьому світі. Кожен освітній заклад мусив змінити власну соціально-економічну систему та пристосуватися до нових змін. Це стосувалося усього, починаючи від базових правил та норм у закладі освіти і закінчуючи переосмисленням самої форми навчання. Дистанційна освіта перейшла у статус поширеної практики. Професійна підготовка майбутніх учителів не залишилася осторонь, а навпаки вимагала подвоєних зусиль, оскільки цей вид діяльності передбачає роботу з дітьми і місією закладів вищої освіти було докладно допомогти майбутнім учителям це усвідомити. Власне, тому, дисертаційне дослідження Гродзь Наталі Миколаївни вважаємо своєчасним та доцільним, оскільки, воно уможливило підвищення ефективності професійної підготовки майбутнього учителя інформатики.

Тема дисертаційного дослідження відповідає науковому напрямку кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» «Теоретико-методичні засади професійного розвитку особистості». Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи «Теоретико-методичні засади особистісного і професійного розвитку сучасного фахівця в умовах інтеграції у міжнародний освітній простір» (номер державної реєстрації 0121U113179).

Тему роботи затверджено на засіданні Вченої ради Інституту права психології та інноваційної освіти (протокол № 12/19 від 30.09.2019 р.) та уточнено Вченою радою Інституту права, психології та інноваційної освіти (протокол № 3/21 від 18.10. 2021 р.) Національного університету «Львівська політехніка».

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації. Ретельний та всебічний аналіз наукової праці Гродзь Н.М. уможливив виокремлення найбільш суттєвих наукових результатів, що мають теоретичне і прикладне значення для педагогічної науки і практики. Дисертанткою

удосконалено наукові підходи до створення захисту процесу підготовки майбутніх учителів інформатики від негативного впливу чинників, які на відміну від інших передбачає формування механізму протидії негативному впливу тих чи інших загроз, що можуть суттєво нашкодити освітньому процесу, таких як пандемія; шляхи міжнародної співпраці українських й польських університетів у сфері професійної підготовки фахівців з інформатики, який має характерну відмінність від подібних у тому, що використовує практику двох існуючих партнерів у сфері освіти з моделюванням їхнього партнерства й співпраці з набуття професійних навичок з інформатики. Уточнено зміст сутності поняття «професійна підготовка майбутнього учителя», завдяки чому було розвинуто теоретичні аспекти дослідження сутності професійної підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти, які, на відміну від інших, передбачають формування теоретико-сутнісної схеми, що охоплює узагальнене бачення сутності поняття «професійна підготовка майбутніх учителів» та розкриття сучасного підходу щодо процесу професійної підготовки учителів інформатики. Подальшого розвитку набули теоретичні засади аналізу зарубіжного досвіду розвитку системи професійної підготовки майбутніх учителів в умовах COVID-19, які, передбачають формування інформаційної моделі відображення ключових заходів протидії негативному впливу COVID-19 у системі вищої освіти.

3. Нові факти, одержані здобувачем. У дисертаційній роботі Гродзь Н.М. вперше виконано комплексний аналіз професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти у Польщі та Україні в умовах пандемії COVID-19. Обґрунтовано професійну підготовку майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти як наукову проблему (визначено передумови формування нових підходів до професійної підготовки майбутніх учителів; представлено основні принципи науковості, результативності, індивідуалізації, системності, адаптивності; виявлено заходи підтримки: інформаційні, навчально-методичні, адміністративні, контекстні, фінансові, наукові, соціально-психологічні, санітарно-епідеміологічні, моніторингові); виявлено специфіку професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України в умовах пандемії COVID-19; охарактеризовано основні зовнішні та внутрішні загрози, які впливають на підготовку майбутніх учителів інформатики в Польщі та Україні та механізми протидії; розроблено модель процесу забезпечення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі й України в умовах пандемії COVID-19. У науковий обіг введено ідеї щодо сутності ключових понять професійної освіти в рамках підготовки майбутнього учителя інформатики; науково-методичні підходи щодо моделювання підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів інформатики в Польщі та Україні.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз змісту дисертації та публікацій Гродзь Н.М. дає підстави для висновку про наукову обґрунтованість й достовірність викладених авторкою результатів. Вивчення джерельної бази (282 найменувань, з них 67 – іноземними мовами), а також практики закладів вищої освіти уможливило виокремлення суперечностей між: вимогами воєнного часу,

наслідками пандемії COVID-19, потребою функціонування в полікультурному середовищі і готовністю закладів вищої освіти оперативно реагувати на нові виклики; між потребою в підготовці майбутнього фахівця сфери педагогічної праці, здатного володіти на достатньому рівні іноземною мовою, і можливостями сучасної вищої школи забезпечити таку підготовку; між усвідомленням необхідності забезпечення якості вищої освіти й професійної мобільності випускників за рахунок розширення можливостей здобуття вищої освіти і рівнем розробки проблеми індивідуалізації освітнього процесу; між визнанням творчості як провідної вимоги до освітнього процесу.

Науковий апарат, викладений у вступі, дає можливість цілісно уявити авторське бачення розв'язання досліджуваної проблеми, що зумовило використання теоретичних і практичних методів наукового дослідження.

Новизна і вірогідність загальних висновків дисертації забезпечені комплексним аналізом значної кількості джерел; використанням відповідних методологічних підходів до дослідження та комплексу взаємопов'язаних методів з метою розв'язання визначених завдань і досягнення мети дослідження; ефективним впровадженням матеріалів та результатів дослідження у роботу закладів системи вищої освіти України.

Дисертацію підготовлено на належному науковому рівні. Дисертантка володіє теорією проблеми і методами її дослідження. Позитивне враження справляє оформлення роботи, розміщені в ній таблиці, діаграми, графіки, моделі та додатки.

Зміст поданих анотацій відображає зміст дисертації та висвітлює її суттєві аспекти й основні положення.

Рівень апробації результатів дослідження є достатнім і підтверджується участю дисертантки у науково-практичних конференціях різного рівня.

5. Значення для науки і практики одержаних автором результатів. Безумовно, дисертаційне дослідження має важливе значення для науки і практики. Результати дисертаційного дослідження використовуються для удосконалення освітнього процесу, спрямованого на розвиток пізнавальної активності студентів шляхом використання дистанційних технологій, створення інформаційних продуктів; проблемного бачення; мисленнєвої діяльності; оригінальних, нестандартних ідей.

Результати дослідження впроваджено в роботу Жешувської політехніки ім. Ігнація Лукасевича (акт (без номера) від 19.12.2022); Національного університету «Львівська політехніка» (довідка, № 67-01-252 від 14.02.2023) Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 194 від 16.02.2023) Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка № 549-4 від 22.02.2023). Зокрема, результати та матеріали дисертаційного дослідження Гродзь Н. М. використано: під час розробки навчально-методичного забезпечення освітніх компонент, що формують професійній компетентності майбутніх учителів; під час розробки навчально-методичного забезпечення освітнього компоненту «Комунікативні технології в освітньому просторі» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки (Тема: *Форми спілкування людей у колективі: бесіда, дискусія, нарада, телефонна розмова. Особливості організації дистанційного спілкування*); під час розробки

робочих програм навчальних дисциплін «Проектні технології та командна робота в освітній діяльності» (Тема: Проектне навчання), «Основи педагогічних досліджень» (Тема: Модульні та комп'ютерні технології навчання), «Професійна педагогіка» (Тема: Інноваційні технології навчання у професійній освіті) та їх нього навчально-методичного забезпечення.

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації. Практичне значення дослідження полягає у тому, що основні ідеї, матеріали, положення та висновки дисертаційної роботи використовуються в роботі закладів вищої освіти України, зокрема в процесі підготовки майбутніх учителів.

Виокремлені можливості використання досвіду та продуктивних ідей розвитку професійної освіти можуть бути використані управлінцями з метою реформування вищої освіти в Україні. Ідеї, положення, обґрунтовані поняття та концепції, джерельну базу науковці в галузі професійної освіти можуть використовувати з метою виконання подальших педагогічних досліджень й обґрунтування перспектив розвитку освіти в Україні.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації, значною мірою забезпечується логічною структурою роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Логіка і послідовність викладу тексту праці відповідає розв'язанню завдань дослідження для досягнення його мети. Логічну структурованість роботи забезпечують висновки та узагальнення, а також унаочнюють таблиці, рисунки і додатки. У кожному розділі було в повній мірі висвітлено ключові проблеми та вирішено поставленні завдання.

У першому розділі «Професійна підготовка майбутніх учителів інформатики як наукова проблема» схарактеризовано основні підходи щодо визначення сутності професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти, представлено понятійно-категоріальний апарат професійної підготовки майбутніх учителів інформатики, а також особливості зарубіжного досвіду організації професійної підготовки майбутніх учителів інформатики в умовах пандемії COVID-19.

У другому розділі «Аналіз особливостей професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України в умовах пандемії COVID-19» висвітлено специфіку діяльності закладів вищої освіти Польщі й України в умовах пандемії COVID-19, охарактеризовано нормативно-правову базу й стандарти підготовки вчителів інформатики, представлено результати порівняльного аналізу програм професійної підготовки майбутніх учителів інформатики в українських та польських університетах, а також особливості міжнародної співпраці українських та польських університетів у сфері професійної підготовки майбутніх учителів інформатики.

У третьому розділі «Шляхи удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України» подано характеристику основних загроз, які впливають на підготовку майбутніх учителів інформатики в Польщі та Україні, та механізмів їх протидії;

виконано аналіз використання потенціалу дистанційної освіти у професійній підготовці майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України в умовах всесвітньої пандемії; а також представлено модель процесу забезпечення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі й України в умовах пандемії COVID-19.

8. Дискусійні положення, рекомендації та зауваження до змісту дисертації. В цілому, позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих результатів, вважаємо за потрібне висловити певні побажання та зауваження дискусійного характеру:

1. У процесі дослідження ключових понять, на нашу думку, більше уваги слід було звернути на сутнісні характеристики «професіонал з інформатики», професійна діяльність з інформатики».

2. У дисертації представлено історичний аналіз розвитку професії учителя загалом, проте, на наш погляд, доцільно було б зробити акцент і на історії розвитку професії – учителя інформатики.

3. У дисертації доведено важливість дослідження міжнародної співпраці українських університетів у сфері професійної підготовки майбутніх учителів інформатики. Можливо, варто було б не лише досліджувати міжнародний досвід, а й показати, як ті чи інші українські заклади вищої освіти, також залучають цей досвід, тобто розкрити сам механізм залучення й інтегрування міжнародного досвіду у вищі заклади освіти України.

4. У висновках після кожного розділу лаконічно представити власне результати дослідження, а не лише констатувати, що вони встановлені або обґрунтовані.

5. В загальних висновках відобразити особливості професійної підготовки майбутніх вчителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України в умовах пандемії.

9. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях. Основні положення і наукові результати дисертаційного дослідження висвітлено в 13-ти працях (з них – 10 одноосібні): 5 – статті у виданнях, внесених до переліку наукових фахових видань України, 1 стаття – у періодичному науковому виданні, проіндексованому в базі даних Web of Science Core Collection; 7 тез доповідей – у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференцій.

10. Висновок. Отже, рецензоване дисертаційне дослідження Гродзь Н.М. на тему: «Професійна підготовка майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України в умовах пандемії COVID-19» є самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки і практики. Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка Гродзь Наталія Миколаївна заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за

спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта, педагогіка.

Рецензент:

професор, доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти,
Інституту права, психології та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»

П.І. Сікорський

Підпис Сікорського П.І. засвідчую
Вчений секретар Національного університету
«Львівська політехніка»

Р.Б. Брилинський